

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

розгляду та погодження доставки таких товарів автомобільним транспортом в інше місце, ніж зазначене у Переліку.

Суб'єкти господарювання дбають про зручність перебування на території власного митного терміналу. Тому клієнтам створюються додаткові сприятливі умови для повноцінного комфорту: цілодобова охорона території ЗМК; відео нагляд та сучасні системи протипожежної безпеки; санвузол для водіїв транспортних засобів; заклади громадського харчування; філія банку та банкомат; телефонні лінії зв'язку та Інтернет. Це є нормальною практикою європейських країн, які всебічно розширюють зони комфорту людей при перетині кордону та проходженні митних процедур під час митного контролю [4, с. 78].

Список використаних джерел:

1. Визначено основні вектори роботи у напрямку організації митного контролю та оформлення на 2023 рік. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/viznacheno-osnovni-vektori-roboti-u-napriamku-organizatsiyi-mitnogo-kontroliu-ta-oformlennia-na-2023-rik-1036>
2. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44–45, № 46–47, № 48. Ст. 552.
3. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 2. Ст. 5.
4. Кормич Б. А., Біленець Д. А. Режим зони митного контролю: адміністративно-правові основи : монографія. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Чернівці : Технодрук, 2017.

Ключові слова: зона митного контролю, митні формальності, митне оформлення, митна інфраструктура.

Key words: customs control zone, customs formalities, customs clearance, customs infrastructure.

БУДУРОВА ГАННА МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗВЕРНЕННЯ ДО МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Збройна агресія проти України, військові дії та окупація територій призвели до знищення майна, ускладнення належного виконання зобов'язань чи взагалі унеможливили здійснення господарської діяльності суб'єктами господарювання. Ці обставини потягнули за собою збільшення кількості господарських спорів, у тому числі, за участі іноземних суб'єктів господарювання, значна частина яких у довоєнний час передавалась на розгляд до комерційних арбітражів. У таких складних умовах, коли утрудненим почасти є і здійснення державного

судочинства, затребуваність гнучкої, зручної та оперативної процедури розгляду спору у комерційному арбітражі лише зростає.

З огляду на необхідність продовження роботи в умовах воєнного стану, Міжнародним комерційним арбітражним судом (МКАС) та Морською арбітражною комісією (МАК) при Торгово-промисловій палаті України 21 березня 2022 року було прийнято рішення про подання на період дії в Україні воєнного стану всіх вхідних документів та інші матеріалів у справах в електронному вигляді. При цьому, найважливіші процесуальні документи (позовні заяви, відклики на позов тощо) мають направлятися також усіма видами поштового зв'язку до ТПП України. За угодою сторін спору вимога про направлення документів поштою чи особисто може не виконуватись. Комунікація зі складами арбітражів у конкретних справах, сторонами спорів та іншими користувачами послуг, надсилання процесуальних документів, крім остаточних арбітражних рішень, здійснюється Секретаріатами МКАС і МАК засобами електронного зв'язку. Підписані складами арбітражів остаточні арбітражні рішення направляються сторонам на їх електронні адреси, а також поштовим зв'язком чи вручаються повноважному представнику сторони особисто під розписку в Секретаріатах МКАС чи МАК [1]. Зважаючи на уведені заборони щодо польотів цивільної авіації та загалом ускладнення пересування територією України, продиктовані міркуваннями безпеки, участь іноземних суб'єктів – сторін справи, їх представників, а також арбітрів з різних країн значно ускладнилась. Тому МКАС і МАК наразі здійснює розгляд справ в режимі відеоконференції, що дозволяє як продовжити слухання розпочатих справ, так і безперешкодно організовувати розгляд нових.

Як відомо, звернення до комерційного арбітражу здійснюється на підставі укладеної арбітражної угоди чи застереження і може бути ініційоване стороною оминаючи звернення у разі виникнення конфлікту до господарського суду. Відповідно до ч. 1 ст. 22 ГПК України спір, який відноситься до юрисдикції господарського суду, може бути переданий сторонами на вирішення третейського суду або міжнародного комерційного арбітражу, крім: 1) спорів про визнання недійсними актів, спорів про державну реєстрацію або облік прав на нерухоме майно, прав інтелектуальної власності, прав на фінансові інструменти, а також спорів, що виникають при укладанні, зміні, розірванні та виконанні договорів про публічні закупівлі з урахуванням частини другої цієї статті; 2) спорів, передбачених п. п. 2, 3, 7–13 ч. 1, п. п. 2, 3, 6 ч. 2 ст. 20 цього Кодексу; 3) інших спорів, які відповідно до закону не можуть бути передані на вирішення третейського суду або міжнародного комерційного арбітражу. Законодавець акцентує увагу на пріоритетності волі сторін щодо визначення способу врегулювання спору, альтернативного державному судочинству, вказуючи, що будь-які неточності в тексті угоди про передачу спору на вирішення до третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу та (або) сумніви щодо її дійсності, чинності та виконуваності повинні тлумачитися судом на користь її дійсності, чинності та виконуваності (ч. 3 ст. 22 ГПК України).

Разом з тим, домовленість про передання справи до арбітражу може бути досягнута або реалізована і на час існування відкритого провадження у господарському суді. Так, у пункті 7 частини 1 статті 226 ГПК України закріплено, що суд залишає позов без розгляду, якщо сторони уклали угоду про передачу даного спору на вирішення третейського суду або міжнародного комерційного арбітражу, і від відповідача не пізніше початку розгляду справи по суті, але до подання ним першої заяви щодо суті спору надійшли заперечення проти вирішення спору в господарському суді, якщо тільки суд не визнає, що така угода є недійсною, втратила чинність або не може бути виконана. Відтак, при вирішенні питання про залишення позову без розгляду з підстав, передбачених п. 7 ч. 1 ст. 226 ГПК України, господарському суду слід встановити наявність сукупності таких умов: існування арбітражної угоди, за якою позов у питанні, що порушене у державному суді, відноситься до компетенції арбітражу; від відповідача не пізніше початку розгляду справи по суті, але до подання ним першої заяви щодо суті спору надійшли заперечення проти вирішення спору в господарському суді; встановлення судом дійсності, чинності та виконуваності третейської угоди.

Як відзначає Верховний Суд у своїх постановках, «національний суд у разі надходження позову у правовідносинах з арбітражним застереженням надає оцінку такому застереженню, якщо від будь-якої сторони не пізніше початку розгляду справи по суті, але до подання ним першої заяви щодо суті спору надійшли заперечення проти вирішення спору в господарському суді, і лише після визначення питання щодо дійсності/недійсності, втрати /невтрата чинності або можливості /неможливості бути виконаним третейського застереження, приймає рішення про залишення позову без розгляду і направлення сторін до арбітражу або розгляд справи по суті, відповідно до встановлених ним обставин» [2; 3]. Відповідний збалансований підхід до врахування державним судом усіх обставин, що можуть унеможливити подальший арбітражний розгляд спору, є цілком обґрунтованим і відповідає як принципу диспозитивності, так і принципу процесуальної економії: у разі встановлення потенційних загроз арбітражному розгляду суд продовжить розгляд справи по суті, забезпечуючи право сторін на доступ до правосуддя, розгляд справи в розумні строки, що є вкрай важливим в умовах воєнного часу (наприклад, через ризики втрати доказів тощо) попри право особи звертатись повторно із цією позовною вимогою при залишенні позовної заяви без розгляду.

Варто звернути увагу і на запровадження з січня 2023 року у МКАС та МАК комбінованих процедур врегулювання спорів «Арбітраж-Медіація-Арбітраж» та «Медіація-Арбітраж», які застосовуватимуться відповідно до положень Законів України «Про міжнародний комерційний арбітраж» та «Про медіацію», Регламенту МКАС, Правил медіації МКАС [4]. Відповідні нововведення допускають перехід до медіації протягом арбітражного провадження (залежно від стадії арбітражний суд залишає справу без руху або зупиняє арбітражний розгляд) і поновлення арбітражного розгляду, якщо за результатами

медіації сторони врегулюють частково або не врегулюють спір (пункт 2 розділу I Додатку № 2). Правовою підставою для застосування процедури «Медіація-Арбітраж» є угода сторін про передачу спорів на вирішення МКАС. Така процедура проводиться поетапно: 1) постановою Голови МКАС порушується медіаційне провадження, яке здійснюється відповідно до Правил медіації МКАС; 2) після припинення медіаційного провадження постановою Голови МКАС порушується арбітражне провадження, яке здійснюється відповідно до Регламенту МКАС (пункт 1 розділу II Додатку № 2). Подібні новели покликані організувати позасудове врегулювання спору з урахуванням потреб та запитів конфліктуючих сторін, шляхом пропонування їх оптимального поєднання процедур медіації та арбітражу.

Разом з тим, воєнний стан та запроваджені у зв'язку із ним спеціальні заходи обмежують реальну можливість суб'єктів господарювання звернутись до міжнародного комерційного арбітражу за кордоном. Так, Постановою Національного банку України № 18 від 24 лютого 2022 року «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» було запроваджено низку обмежень, зокрема, щодо здійснення транскордонних переказів валютних цінностей з України, за винятком випадків, визначених вказаною Постановою. Через запроваджені правила українські підприємства приватної форми власності наразі не можуть здійснити жодні платежі, такі як сплата реєстраційних, арбітражних зборів, авансових платежів на покриття арбітражних витрат на рахунок арбітражних судів за кордоном, оскільки українські банки відмовляють у подібних переказах [5].

Отже, воєнний стан вніс корективи в умови звернення та здійснення арбітражного провадження. Разом з тим, арбітражними інституціями здійснено ряд новацій з метою оперативного реагування на запити зацікавлених у арбітражному розгляді осіб та забезпеченні стабільності процедури арбітражного врегулювання спору.

Список використаних джерел:

1. Організація комунікації МКАС та МАК зі сторонами та іншими користувачами на період воєнного часу. Офіційний сайт Морської арбітражної комісії (МАК) при Торгово-промисловій палаті України. (2022). Вилучено з <https://macom.org.ua/novyny-ta-zvityi/organizatsiya-komunikatsiyi-mkas-ta-mak-zi-storonamy-ta-inshymy-korystuvachamy-na-period-voennogo-chasu/>
2. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду від 20.01.2022 р. у справі N 910/13813/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. (2022) Вилучено з <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102891990> (дата звернення: 06.05.2022).
3. Постанова Об'єднаної палати Касаційного господарського суду Верховного Суду від 17.12.2021 року у справі N 910/9841/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. (2021) Вилучено з <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102105558> (дата звернення: 06.05.2022).
4. Додаток № 2 до Правил медіації Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України. Офіційний сайт Міжнародного комерційного арбітражного суду

при Торгово-промисловій палаті України. (2022). Вилучено з <https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Kombinovani-protsedury.pdf> (дата звернення: 06.05.2022).

5. Клян А. Як змінився арбітраж в Україні в умовах воєнного стану? (2023) Вилучено з <https://golaw.ua/ua/insights/publication/yak-zminivsya-arbitrazh-v-ukrayini-v-umovah-voyennogo-stanu/> (дата звернення: 06.05.2022).

Ключові слова: міжнародний комерційний арбітраж, воєнний стан, mediaція, позов, суб'єкти господарювання, арбітражна угода, арбітражне застереження.

Key words: international commercial arbitration, martial law, mediation, lawsuit, business entities, arbitration agreement, arbitration clause.

ДОБРОВОЛЬСЬКА ВОЛОДИМИРА ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО ВИСНОВКУ АУДИТОРА СТОСОВНО СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

За результатами надання аудиторських послуг аудитор зобов'язаний скласти висновок – звіт, як певний спеціальний документ встановленої форми. Аудит проводиться щодо суб'єктів господарювання, як за їх власним бажанням так і в обов'язковому порядку. Так, за статистичними даними за 2021 рік було подано аудиторських звітів стосовно страхових компаній– 70; земельних ділянок – 43; кредитних спілок – 81; фінансових компаній та ломбардів – 375; небанківських фінансових груп – 10 [1].

Рішенням Аудиторської палати України від 26.01.2012 р. № 245/13 затверджено роз'яснення щодо оформлення офіційного документа, складеного за результатами аудиту фінансової звітності, та рекомендовано оформляти документ під назвою «аудиторський висновок (звіт незалежного аудитора)». Така суперечливість виникла у зв'язку з невідповідністю різних перекладів, адже в англomовному варіанті МСА 700 по суті нічого не змінилося, за результатами аудиту фінансової звітності надається аудиторський звіт [2, с. 119].

Петрик О. А. вважає, що якщо синтезувати наявні в Міжнародних стандартах контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг вимоги до аудиторського звіту, можна визначити такі критерії:

а) документарна форма – аудиторський звіт надається у письмовому вигляді (п. 20, МСА 700);

б) публічність – спрямованість до всіх зацікавлених членів суспільства. Публічність інформації, зокрема, визначається двома аспектами: анонімністю користувача інформацією; чіткою визначеністю зберігача (оголошувача) інформації;

СЕКЦІЯ 26
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Подцерковний Олег Петрович

Про потреби врахування досвіду провідних західних юрисдикцій при забезпеченні проарбітрабельності національної правової системи 670

Возняковська Крістіна Анатоліївна,

Біленець Дарія Анатоліївна

Організація господарської діяльності в зонах митного контролю . . . 673

Будурова Ганна Миколаївна

Звернення до міжнародного комерційного арбітражу в умовах воєнного стану. 676

Добровольська Володимира Володимирівна

Щодо висновку аудитора стосовно суб'єктів господарювання 680

Попелюк Вадим Павлович

Ретроспективний погляд на конкурентні відносини щодо захисту Господарського кодексу України 683

Згама Антоніна Олександрівна

М'яке право у господарському судочинстві: механізми реалізації . . 687

Зятіна Діна Володимирівна

Корпоративні права у ліквідаційній процедурі у справі про банкрутство. 691

Романадзе Луїза Джумберовна

Обов'язкові інформаційно-оціночні зустрічі з медіатором як елемент розвитку медіації в Україні 694

Гофман Олександр Рудольфович

Окремі питання господарсько-правового забезпечення надання гарантій уряду у механізмі стимулювання розвитку переробної галузі в аграрному секторі України 696

Лазарева Наталя Михайлівна

Використання системи ProZorro в господарській діяльності 700

Прилуцька Аліна Вікторівна

Щодо різновидів альтернативних способів вирішення господарських спорів. 702

Голощак Анастасія Миколаївна

Господарська діяльність в умовах дії спеціальних режимів господарювання в умовах воєнного стану. 704

Ковалевич Ігор Ігорович

Теоретико-правовий аналіз судової практики в частині обігу віртуальних активів 708